

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Η Γελοιογραφία

Το παρακάτω κείμενο είναι το προλογικό σημείωμα του συγγραφέα Κώστα Τσέλιου στο βιβλίο του «Γελοιογραφίες» που έχει εκδοθεί από τις εκδόσεις Ζήτη και κυκλοφόρησε το 2004. Ο συγγραφέας είναι ζωγράφος που ασχολήθηκε και με τη γελοιογραφία, όπως φαίνεται από το περιεχόμενο του βιβλίου που προλογίζει.

Έχει χαρακτηριστεί σαν το χαμόγελο της εικαστικής τέχνης. Είναι το πιο σημαντικό είδος σκίτσου και σίγουρα το πιο δημοφιλές.

Σε μια εποχή που παντού η κοινωνική και πολιτική σάτιρα ανανεώνει τη σημασία της, η Γελοιογραφία με κριτήρια την επικαιρότητα, το πνεύμα, το εκφραστικό σχέδιο και το απλό νόημα, θα παίζει πάντα σημαντικό ρόλο. Οφείλει όμως να είναι πρωτότυπη και με τη μοναδικότητα της γραφικής απόδοσης να δίνει στο κάθε θέμα τη σωστή του διάσταση. Η αίσθηση του χιούμορ είναι ένα ιδιαίτερο στοιχείο που διαθέτει ο άνθρωπος. Είναι η ικανότητα διάκρισης και διατύπωσης της εύθυμης πλευράς γεγονότων που μας περιβάλλουν. Κι ας μην ξεχνάμε ότι το γέλιο είναι το πρωταρχικό είδος γνώνισμα του ανθρώπου και το τελευταίο όπλο του απέναντι σε όσα τον βασανίζουν και τον αποκαρδιώνουν.

Υπ' αυτή την έννοια ανατρέχοντας ιστορικά, θα δούμε τη γελοιογραφική τέχνη να εξελίσσεται από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι και σήμερα σε πολλούς πολιτισμούς. Η εμφάνισή της ανάγεται σε πρωτόγονους λαούς, όπως φαίνεται από σχετικές παραστάσεις που βρέθηκαν πάνω σε οστά ζώων. Η ανάγκη της έκφρασης, εύθυμης διάθεσης και χιουμοριστικών ιδεών με γραφικά μέσα, φαίνεται σε πολλά αγγεία της αρχαιότητας και σε διάφορες παραστάσεις της Πομπηίας. Από την εποχή του Αριστοτέλη οι μεγαλύτεροι στοχαστές καταπιαστήκαν με το μικρό αυτό πρόβλημα που πάντα ξεγλιστρά και διαφεύγει, όταν προσπαθούμε να το αντιμετωπίσουμε. Μια αυθάδης θα λέγαμε πρόκληση στον φιλοσοφικό στοχασμό.

Στην εποχή του Μεσαίωνα η Γελοιογραφία πήρε θρησκευτικό χαρακτήρα. Όμως μετά τη μεταρρύθμιση (16ος αι.) άρχισε σιγά σιγά να εξελίσσεται σε πολιτικό ή προπαγανδιστικό όπλο, όπως συνέβη στην περίοδο της Γαλλικής Επανάστασης. Σ' αυτό βοήθησε πάρα πολύ η εφεύρεση της τυπογραφίας. Στο 19ο αιώνα η Γελοιογραφία έχει

μεγάλη ώθηση με την ευρεία κυκλοφορία γελοιογραφικών εντύπων, με σκοπό την άσκηση πολιτικής και κοινωνικής σάτιρας. Κι ως μην ξεχνάμε εκείνα τα λόγια του Sigmund Freud στα 1905: «Η Γελοιογραφία σαν σημαντική έκφραση της ανθρώπινης σκέψης, είναι απαραίτητη ως ασφαλιστική δικλείδα προς τη μεγάλη πίεση που ασκούν ηθικοί και κοινωνικοί εξαναγκασμοί».

Η σύγχρονη Γελοιογραφία είναι τοποθετημένη στις πιο υψηλές σφαίρες του χιούμορ. Προσανατολίστηκε σήμερα στις μορφές της μοντέρνας τέχνης και άνοιξε νέους ορίζοντες στον τομέα της έκφρασης του κωμικού. Στην Ελλάδα σήμερα η γελοιογραφική τέχνη βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη και άνθηση. Αποσκοπεί στον προβληματισμό σε ζητήματα οικονομικά, ασφαλώς σε πολιτικά και κοινωνικά, αλλά και σε θέματα της οικογενειακής ζωής, της καθημερινότητας και των ηθών και εθίμων του τόπου μας.

Κείμενο 2

Η Ψαροπούλα¹

Το ποίημα που ακολουθεί είναι του Γεωργίου Δροσίνη και ανήκει στην ποιητική του συλλογή «Ειδύλλια». Εντάσσεται στα Άπαντα Ποίηση (1888–1902), α' τόμος, που εκδόθηκε το 1995.

Η Ψαροπούλα η όμορφη, του Μπαρμπαγιάνν' η κόρη,

Κεντάει και ράφτει τα προικιά και τραγουδεί και λέει:

– Προικάκια μου καλότυχα κι'όμορφοκεντισμένα,

Ποιος θάν' ο νιός, που θα χαρή και σας και την κυρά σας;

Αν ίσως θάν' ψαρά παιδί, ψαράκια να κεντήσω,

Κι' αν ίσως θάνε κυνηγός, περδίκια και τρυγόνια,

Κι' αν είνε παπαδόπουλο, σταυρούς και κομπολόγια,

Κι' αν είν'ολόμορφο παιδί και ξακουστός λεβέντης,

Να σας γεμίσω της ραφαίς με πούλιαις και τριτίρι².

Και μια Τσιγγάνα πέρναγε και το τραγούδι ακούει:

¹ Διατηρείται η ορθογραφία του πρωτοτύπου

² χρυσό νήμα για κέντημα

– Κόρη μου, δος το χέρι σου για να σου 'πω τη μοίρα.

Κυττά η γρηά Γύφτισσα της 'μορφονιάς το χέρι

Και συννεφιάζ' η όψι της, ταχείλι της δαγκάνει.

– Τι το κυττάς και δε 'μλεις, μωρή γρηά Τσιγγάνα;

– Τι να σου 'πω, κακότυχη και κακομοιριασμένη;...

κρίμα στα τόσα κάλλη σου και κρίμα στα προικιά σου,

Θα πάρης άντρα γέροντα και θα καή η καρδιά σου!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η σημασία της γελοιογραφίας και του γέλιου που αυτή παράγει (50-60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εξηγήσεις με συντομία γιατί οι τρεις τελευταίες παράγραφοι του Κειμένου 1 συνιστούν μια θεματική υποενότητα (μονάδες 5). Δώσε έναν τίτλο σε αυτή την υποενότητα (μονάδες 5).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποια από τα υπογραμμισμένα επίθετα του Κειμένου 1 είναι περιγραφικά και ποια αξιολογικά, δηλαδή δεν περιορίζονται στην απόδοση ενός γνωρίσματος, αλλά κατευθύνουν τον αναγνώστη σε μια κρίση ή στάση;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 την επιθυμία της Ψαροπούλας με κριτήριο τις κοινωνικές αντιλήψεις και τα στερεότυπα της εποχής. Ποιες άλλες παρωχημένες αντιλήψεις για την εποχή μας εκφράζονται στο ποίημα; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15